

393

Desembre 2015 • revista mensual
Any 36è • PVP 3,00 €
edita Fundació Roca i Galès

cooperació

CATALANA

Consum cooperatiu

Les nostres cooperatives: **Quèviure cooperativa.**

Entrevista: **Enrique del Río, militant de l'economia social i solidària.**

ISSN 1133-8415

9 771133 841150

Referent Cooperatiu Català en Prevenció de Riscos Laborals

Nou servei Vigilància de la Salut

Totes les especialitats preventives. A tot Catalunya

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

T. 93 457 41 45
Trinxant 98-100, 08026 Barcelona sepra@sepra.es

Servei de Prevenció Aliè acreditat en totes les especialitats (SP-063-B)

SERVEIS EMPRESARIALS

Assessorament i gestió integral especialitzada en
**COOPERATIVES, FUNDACIONS
i ENTITATS NO LUCRATIVES**

- Comptabilitat, aplicació Pla Comptable, seccions, tancament, Comptes Anuals.
- Obligacions tributàries, Declaracions periòdiques, Impost Societats, Requeriments, Inspeccions, etc.
- Nòmines, Seguretat social, problemàtica laboral, sancions, acomiadaments, etc.
- Temes socials, Assemblees, seccions, constitució i canvis en òrgans d'administració, mediació en situacions conflictives, etc.
- Temes jurídics, contractes, adaptació estatuts, revisió de la gestió tributària, regularització Registres: Cooperatives, Propietat, etc.

PROTECCIÓ DE DADES, Document de Seguretat, inscripció Agència Protecció de Dades

ASSIGEM Serveis Empresarials, Scl
Girona, 38, 1r 2a - 08010 Barcelona
Tel. 932 652 285 - Fax 932 325 613

“un servei jurídic compromès i de qualitat”

 Col·lectiu Ronda
ASSESSORIA JURÍDICA LABORAL ECONÒMICA SOCIAL

Barcelona - Cerdanyola - Granollers
Mataró - Mollet del Vallès - Rubí
despatxos associats:
Girona - Lleida - Tarragona - Tortosa - Vilafranca del P.

www.cronda.coop
crondaweb@cronda.coop

Cooperativisme i economia social

- Assessorament integral a cooperatives, associacions, fundacions i altres entitats d'economia social
- Autoocupació i plans d'empresa
- Consultoria i auditoria
- Mediació en conflictes societaris

Drets de les persones i els col·lectius

- Dret civil, penal i administratiu
- Dret de família
- Separacions, divorcis
- Danys i perjudicis
- Accidents de circulació i de treball
- Arrendaments
- Dret fiscal
- Habitatge, urbanisme i medi ambient
- Estrangeria
- Violència de gènere

Defensa dels treballadors/es

- Assessorament laboral i Seguretat Social
- Acomiadaments
- Reclamacions
- Dret sindical
- Regulació d'ocupació
- Negociació col·lectiva
- Pensions
- Accidents i prevenció de riscos laborals
- Malalties professionals
- Plans de pensions

SUMARI

4 / TORNAVEU

Isabel-Helena Martí Castell,
presidenta de Sobirania i Justícia

5 / EDITORIAL

Consum cooperatiu

6 / EL NOSTRE MÓN

Agnès Giner

9 / COOPERATIVES DE CATALUNYA

Els resultats de la segona edició del
programa Aracoop.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10 / LES NOSTRES COOPERATIVES

Quèviure, primera distribuïdora
majorista de consum responsable,
de productes ecològics, comerç just
i fets per cooperatives

Aquest projecte nascut fa a prop
de tres anys aspira a esdevenir una
central de compres de referència
en l'àmbit de l'economia social i
solidària.

Pep Valenzuela

13 / ENTREVISTA

Enrique del Río, militant de
l'economia social i solidària
"Autogestió i autoocupació per a recuperar
la terra"
Montse Pallarés

16 / ECONOMIA COOPERATIVA

Com perceben les cooperatives les
persones que en fan ús

Un estudi de la Federació de
Cooperatives de Treball de
Catalunya que analitza les
característiques de les persones
que trien cooperativa. Una eina
pràctica per enfocar les estratègies
comercials a les persones
consumidores i usuàries de
cooperatives

Olga Ruiz

19 / ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Constituïda a Barcelona la xarxa de
municipis per l'economia social i
solidària
Pep Valenzuela

22 / SALUT COOPERATIVA

La salut i l'economia social i
solidària (ESS)

Jordi Vinadé

24 / COOP CALM

Cuina fàcil, bona per a tu i per al
territori. Aprofitem bé el Nadal

Carles Xiberta

25 / RESSENYA

Bienes comunes. Un manifesto
Josep Busquets

26 / ESPAI LECTORES - OPINIÓ

Contradient "La noia dels
caramels"
Enric Sagarra

28 / BIBLIOTECA - REVISTES

Retalls
Elisenda Dunyó

CRÈDITS

Editora Fundació Roca i Galès Redacció i Administració Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tél. 93 215 48 70 - Fax 93 487 32 83 - cc@rocagales.cat - www.rocagales.cat - Twitter: @rocagales
Coordinació Agnès Giner Consell assessor Miquel Corna, Enric Dalmau, Agnès Giner,
Ma. Lluïsa Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés, Jordi París, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat,
Olga Ruiz i Quim Sicília. Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els
editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits. Foto portada: Obra
guanyadora del primer Premi Internacional d'Humor gràfic i Drets laborals © Garym Boranvayev,
"Garym" del Kazakhstan. Agraïments a CGT Catalunya i Associació l'Oliva Disseny, maquetació i
producció Gina Rosquelles i Pol-len edicions, sccl Dipòsit legal B-22.823/80 I.S.S.N. 1133-8415.
Aquesta revista ha estat impresa sobre paper certificat FSC® i amb tintes provinents d'olis vegetals

Amb el suport de:

Generalitat
de Catalunya

MIXT
Paper procedent de
fontes responsables
FSC® C016706

Un parell de preguntes (que en són tres) a Isabel-Helena Martí Castell (Barcelona, 1964), presidenta de Sobirania i Justícia

1

Què et sembla atractiu del cooperativisme?

La bondat dels valors que el fonamenten: l'autoresponsabilitat, l'equitat, la gestió democràtica, la solidaritat. Les aproximadament 4.800 cooperatives que a Catalunya avui donen feina a més de 38.000 persones, són una mostra tangible que la competitivitat exacerbada, culturalment hegemònica en el nostre entorn, no és l'única via mitjançant la qual la societat es pot procurar benestar i riquesa. L'economia social genera llocs de treball estables i de qualitat, i complementa cada vegada més els sectors privat i públic.

2

Com i quan vas conèixer el cooperativisme?

De ben petita. No era estrany que a casa dels meus pares arribessin, de tant en tant, productes provinents de cooperatives alimentàries. Com a adulta, fa anys que sóc sòcia de consum d'Abacus. També conec de prop l'operativa de la Caixa d'Enginyers, perquè a Sobirania i Justícia hi tenim tractes.

3

Què penses de la intercooperació?

És la forma natural de creixement empresarial de les cooperatives. És un mecanisme efectiu que cal promoure. Permet crear xarxa i sumar preservant la identitat de cada nòdul. Els projectes de cooperatives de segon grau permeten agregar esforços i recursos des de la diversitat. El cooperativista, així, pot competir en uns mercats cada vegada més volàtils i mundialitzats. Obre una magnífica finestra d'oportunitat a pioners i emprenedors.

Consum cooperatiu

La data de publicació del present número de *Cooperació Catalana* coincideix amb uns dies durant els quals, de manera generalitzada, se'ns incita a consumir; n'és un bon exemple el *Black Friday* del 27 de novembre. En el context en què estem immersos, se'ns fa difícil evitar el consum; és per això que enguany hem procurat presentar-vos opcions que facin que aquest acte de consum sigui una mica més just i més responsable i busqui criteris de proximitat. Cooperatives com ara Quèviure o les propostes d'Escuracassoles posen sobre la taula una manera de consumir que estigui més d'acord amb les necessitats reals de les persones i més respectuoses amb el territori.

Així mateix, us presentem petites bones demostracions de la necessitat que hi ha de la justícia social i la democràcia per aconseguir una societat sense guerres i en pau. Sovint oblidem que el benestar i la dignitat de la vida de les persones són factors definitius, concloents, per a la pau. No hi ha justícia social si les persones no tenen una feina i una vida dignes. I sense justícia social no hi ha pau possible.

En aquest sentit, la tasca que duu a terme l'associació *Volviendo al Campo* (de la qual ens parla Enrique del Río en l'entrevista que li fem) s'encamina cap a la consecució d'aquestes vides dignes, d'aquestes vides que val la pena viure. També el reportatge, que el dediquem a la cooperativa Quèviure, es fa ressò d'aquesta necessitat de consumir de la manera més justa possible intentant assegurar-nos que els productes que adquirim no hagin sigut motiu de patiment i explotació per a les persones que els han fabricats i distribuïts.

Finalment, us proposem dues noves seccions, que tenen la voluntat de dinamitzar els continguts de la revista: "Salut cooperativa" (amb interessants propostes sobre salut integral) i "Escuracassoles" (amb bones idees sobre cuina i aprofitament d'aliments), i una nova col·laboració ben especial: la que hem establert amb l'organització del Concurs Internacional d'Humor Gràfic i Drets Laborals per a publicar les obres guanyadores en el certamen, així com alguna de les no guanyadores. La primera d'aquestes obres la teniu en portada.

Feliç Consum Responsable. ■

LA COBERTA

Obra guanyadora del primer **Premi Internacional d'Humor gràfic i Drets laborals** de Garym Boranvayev, "Garym" del Kazakhstan. Llicenciat en Belles Arts a la Universitat d'Almaty, és dibuixant de premsa al diari bisetmanari -cneat 'any 1921- en llengua Kazakh " Zhas Alash". Agraïments a CGT Catalunya i Associació l'Oliva.

Jornada d'Emprenedoria Social i Cooperativisme a Salt

El 15 de desembre del 2015, l'Espai Municipal d'Ocupació (EMO) de l'Ajuntament de Salt organitza una Jornada d'Emprenedoria Social i Cooperativisme a la Factoria Cultural Coma Cros. L'objectiu de la Jornada és posar sobre la taula la rellevància que tenen les iniciatives col·lectives d'emprenedoria social a l'hora de donar resposta als reptes de la societat actual. En col·laboració amb Estàrter (Escola de l'IGOP) i Labcoop, l'Espai proposa donar una mirada al sector de l'economia social a partir de determinades experiències d'innovació col·lectiva que des de diferents sectors participen en l'economia d'una manera més justa pel que fa a l'intercanvi de productes i serveis, i alhora enforteixen i transformen el territori i la comunitat.

La primera part de la Jornada se centrarà en la ponència "Economia social i solidària i empenedoria col·lectiva", que anirà a càrrec de Jordi Garcia Jané, cooperativista de LabCoop, i Andrea Calsamiglia, de l'Estàrter - IGOP.

La segona part consistirà en la realització d'una Taula d'experiències i debat, que serà moderada per la mateixa Andrea Calsamiglia i comptarà amb la participació de:

- **AlenCop**, una jove cooperativa d'iniciativa social creada per a donar resposta a un problema de recollida i tractament de residus en els entorns urbans i per a garantir condicions de vida digna a un col·lectiu en situació de vulnerabilitat.
- **L'Aresta**, un projecte agroecològic, cooperatiu i autogestionari que té com a objectiu promoure l'agroecologia, la sobirania alimentària, la cooperació social i un món rural viu.
- **La Magrana Vallesana**, una associació de consumidors i productors de productes ecològics.
- **De Riscla**, una cooperativa dedicada a la fusteria.

Més informació i inscripcions, a: EMO Salt, tel. 972 40 52 95, formacioemo@salt.cat, o bé a través del web: www.emo.viladesalt.cat (apartat AGENDA i inscripcions). ■

Monique F. Leroux, nova presidenta de l'Aliança Cooperativa Internacional

En el marc de la conferència mundial de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) del 2015 "Cap al 2020", que es va celebrar a Antalya (Turquia) el 13 de novembre, l'Assemblea General de l'ACI va elegir Monique F. Leroux com la seva presidenta per al mandat 2015-2017.

Leroux també és presidenta directora del Consell d'Administració i directora executiva del Grup Desjardins, el grup financer cooperatiu més gran del Canadà i la cinquena entitat financera més important del món. Durant la seva presidència, el Grup Desjardins ha mostrat un creixement sostingut i ha aconseguit 250.000 milions de dòlars en actius seguint el seu compromís amb els valors cooperatius.

Monique F. Leroux també presideix el Consell d'Administració de la Caisse Centrale Desjardins, de la Corporació Financera Desjardins i de la Fundació Desjardins, a més de ser directora executiva del Grup i de les seves filials. També forma part del Consell d'Administració de Crèdit Industriel et Commercial (CIC), una filial de Crèdit Mutuel.

Molt activa com a membre del Consell d'Administració de l'ACI, Monique Leroux també presideix el Comitè de Normes Comptables Internacionals i Afers Regulatoris (IARAC). Forma part del Comitè Executiu de l'Associació Europea de Bancs Cooperatius (EACB) i de la Confederació Internacional de Bancs Populars (CIBP), i ha fundat i presideix el Consell d'Administració de la Cimera Internacional de les Cooperatives.

L'Aliança Cooperativa Internacional és una organització no governamental independent que reuneix, representa i serveix organitzacions cooperatives d'arreu del món. Els membres de l'ACI són organitzacions internacionals i nacionals de cooperatives de tots els sectors de l'economia que representen prop de mil milions de persones al món sencer.

Més informació, a: www.ica.coop. ■

Premis Fundació Roca i Galès

La Fundació Roca i Galès convoca els seus Premis amb l'objectiu de reconèixer públicament la important tasca social que desenvolupen les entitats i empreses de l'economia social i solidària a Catalunya. Es tracta d'uns guardons pensats per a premiar els projectes i/o trajectòries de persones, associacions, empreses i institucions l'objectiu de les quals sigui treballar i promoure el cooperativisme, el respecte pel medi ambient i el benestar social.

Podran optar a les diferents categories dels premis totes les persones, entitats i empreses de Catalunya que presentin projectes i promocionin actes relacionats amb l'economia solidària i la cooperació, en reconeixement de la seva tasca fonamentada en:

— Premi Jacint Dunyó: la cooperació i l'economia social i solidària.

— Premi Albert Pérez Bastardas: la protecció del medi ambient, l'educació mediambiental i la sostenibilitat.

— Premi Benet Vigo: el benestar social.

La data límit per a la presentació de les candidatures a optar al premi finalitzarà el dia **10 de febrer del 2016**.

Les candidatures s'han de presentar a la Secretaria de la FRG en format digital (fundacio@rocagales.cat), tot aportant el currículum amb els mèrits de la persona, entitat o empresa candidata i els documents acreditatius corresponents. Ho pot fer en nom propi la mateixa persona, entitat o empresa interessada, o bé una altra que consideri que ella és mereixedora del premi; en aquest cas, la persona, entitat o empresa proponent haurà d'especificar el seu nom.

El lliurament dels premis es farà durant la Nit de la Fundació Roca i Galès, que se celebrarà anualment. Per a aquesta primera convocatòria, la Nit de la Fundació Roca i Galès tindrà lloc el divendres **11 de març del 2016**.

Més informació i bases dels Premis, a: www.rocagales.cat/premis/premis-frg/. ■

Primera planta fotovoltaica d'autoconsum col·lectiu de Som Energia

El passat 23 de novembre, es van començar a col·locar les plaques solars de la primera planta fotovoltaica que la Generació Kilowatt Hora de Som Energia està construint a Alcolea del Río (Sevilla) per produir l'energia equivalent al consum anual d'unes mil cinc-centes famílies. A la planta, que entra en funcionament aquest mes de desembre, es produiran anualment 3 milions de kWh d'energia renovable fotovoltaica, i això suposarà un estalvi de l'emissió de 900 tones de CO₂ cada any. Per a explicar-ho, a Alcolea del Río, hi van ser representants de Som Energia Sevilla; Gijsbert Huijink, fundador i gerent de la cooperativa, i Paul Lubbers, el director d'Energés, encarregat de la construcció de la planta. I també hi va assistir Carlos López Barrera, alcalde d'Alcolea del Río, que celebrava aquesta iniciativa per la repercussió positiva que tindrà en el desenvolupament sostenible del seu municipi.

Les més de mil cinc-centes persones que de moment formen la Generació Kilowatt Hora ja han recollit 1.369.000 €, dels 2 milions que requereix el projecte, i estan revolucionant, des d'una opció transparent i democràtica, el panorama de les energies renovables a l'Estat espanyol.

La planta fotovoltaica de Sevilla és el primer dels tres grans projectes que es posaran en funcionament per bolcar electricitat verda a la xarxa, sense cap mena d'ajut i fent front al recent impost sobre la generació (7% de la producció). Aquesta nova fórmula d'inversió permetrà als socis de la cooperativa proveir-se de la seva pròpia energia, fàcilment i de manera col·lectiva.

La construcció de la planta, com hem dit, forma part del projecte de Som Energia anomenat Generació Kilowatt Hora, una iniciativa d'autogeneració col·lectiva, pionera al món, que pretén generar els kilowatts hora d'energia verda necessaris per a proveir-ne unes quatre mil llars de socis a l'Estat espanyol.

Som Energia és una cooperativa de consum i producció d'energia verda sense ànim de lucre que treballa per construir un model energètic renovable en mans de la ciutadania des de la participació i la transparència.

Més informació, a: www.somenergia.coop i www.generationkwh.org. ■

L'Aresta Cooperativa guanya l'ajut per recerca en cooperativisme

Un projecte de la cooperativa autogestionària fleca agroecològica de Santa Coloma de Queralt (Conca de Barberà) L'Aresta ha estat seleccionat pel Jurat com el mereixedor de l'Ajut per a la realització de treballs de recerca en l'àmbit del cooperativisme que convoca la Fundació Roca i Galès amb l'ACCID.

El projecte guanyador es titula "El canvi d'escala, un revulsiu per a la sostenibilitat del cooperativisme agroecològic?" i ha estat presentat per Patrícia Homs, Gemma Flores-Pons, Adrià Martín i Glòria Llenas, de L'Aresta Cooperativa.

El projecte de treball guardonat planteja fer una anàlisi de les relacions i les pràctiques socioeconòmiques dels agents implicats en les cooperatives de proveïment d'aliments agroecològics, per tal de determinar quines pràctiques i relacions poden contribuir al seu canvi d'escala, i identificar els diversos efectes (econòmics, de producció, logístics, etc.) que tindria aquest canvi. La dotació econòmica de l'ajut atorgat és de 3.000 €, un ajut que serà cofinançat a parts iguals per la Fundació Roca i Galès i l'ACCID una vegada estigui finalitzat el treball, d'aquí a un any.

L'Aresta és un projecte agroecològic, cooperatiu i autogestionari que té com a objectiu promoure l'agroecologia, la sobirania alimentària, la cooperació social i un món rural viu.

Més informació, a: www.arestacooperativa.com i www.rocagales.cat. ■

Humor gràfic i drets laborals al món

La Fundació Roca i Galès ha signat un conveni de col·laboració amb les entitats organitzadores del Primer Concurs Internacional d'Humor Gràfic sobre Drets Laborals per a publicar a la seva revista *Cooperació Catalana* les vinyetes guanyadores i/o participants.

El Concurs, que ha s'ha fet aquest estiu i ha aplegat més de set-centes obres, ha estat organitzat per l'associació L'Oliva —una associació sense ànim de lucre formada per un grup heterogeni de persones— i CGT Catalunya —un sindicat assembleari. L'obra guanyadora d'aquest primer concurs la trobeu a la portada del present número.

Les obres, rebudes des de cinquanta-sis països del món, obra de més d'un quart de miler d'autors professionals i amateurs, dibuixen problemes internacionalitzats que permeten donar a conèixer realitats del món —llunyanes o properes— referents als drets laborals des de la sàtira, l'humor, la gràcia, l'acidesa, la delicadesa, l'enuig, la comicitat, la ironia, la inventiva i, el que és més important, des de la lliure expressió, des de la lliure opinió, des de la llibertat de pensament. La revista *Cooperació Catalana* anirà publicant diferents obres d'aquestes cada mes.

Atès l'èxit, la boníssima acollida que ha tingut el certamen, les entitats organitzadores en aquest moment porten a terme una campanya de micromecenatge a Verkami per editar un llibre recull de les obres. Podeu col·laborar-hi a: www.verkami.com/projects/13218-els-drets-laborals-al-mon-des-de-l-humor-grafic.

Més informació, a: www.concurshumorgraficdretslaborals.wordpress.com, www.cgtcatalunya.cat, www.associaciooliva.wordpress.com. ■

El resultat de la segona edició del programa Aracoop

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@cooperativesCAT

Des de l'1 de novembre del 2014 fins

al 31 d'octubre d'aquest 2015, s'ha desenvolupat la segona edició del programa Aracoop, que ha promogut l'enfortiment, la renovació i l'ampliació del cooperativisme i la resta de l'economia social. Aquesta nova edició ha permès una consolidació del programa de col·laboració públicoprivada que va substituir l'anterior model i que ha estat portat a terme pel moviment cooperatiu: la Confederació de Cooperatives i les federacions, juntament amb la Direcció General d'Economia Social i Cooperatives i Treball Autònom. L'edició 2014-2015 del programa Aracoop ha aconseguit un posicionament important de la marca Aracoop, que és ben coneguda en l'economia social i especialment en l'àmbit de la creació d'empreses. Pel que fa als indicadors de les activitats, s'han acompanyat trenta nous projectes d'empresa d'economia social; s'han fet disset sessions de formació en localitats d'arreu del país i dues de virtuals, en els àmbits jurídic i fiscal.

A l'escola

S'ha promogut el cooperativisme a l'escola mitjançant el programa Fescoop, amb una participació de 1.987 alumnes, amb 78 professors implicats, que en conjunt han presentat 163 projectes; 33 instituts han visitat cooperatives d'arreu del territori per tal de conèixer i aprendre directament de les experiències d'aquesta mena d'empreses; 19 escoles han participat en el programa de cooperatives d'alumnes, i han creat 28 cooperatives escolars.

A la Universitat

Han fet convenis en pràctiques 50 empreses, amb 11 universitats

implicades en la promoció del cooperativisme a les facultats, mitjançant un sistema d'aprenentatge en context real a les cooperatives. S'ha fet una jornada interuniversitària internacional, en la qual 14 ponents d'arreu el món han reflexionat sobre el cooperativisme i l'economia social en el marc de la universitat.

A l'empresa

S'ha ofert un acompanyament expert a 25 empreses de nova creació, d'un màxim de sis anys de vida, per a ajudar-les a millorar i enfortir la seva activitat; i a 35 empreses més veteranes, un acompanyament per a promoure processos de creixement i d'internacionalització que els amplii la rendibilitat i els assegurin la continuïtat dels projectes respectius. Igualment, 15 empreses han rebut acompanyament per a la publicació de les memòries de sostenibilitat en un procés de continuïtat en la implantació de l'RSE; s'han fet 4 tallers per a impulsar la col·laboració entre empreses d'economia social i promoure l'ús d'eines per a la cocreativitat mitjançant la innovació i el prototipatge; al llarg dels nou primers mesos de l'any, 72 directius d'empreses d'economia social han rebut formació per a l'excel·lència cooperativa. Finalment, més de 250 socis de cooperatives han rebut formació en 14 tallers de gestió de projectes cooperatius, amb una metodologia molt arrelada a la pràctica, sobre

governança, gestió, participació i sistemes de finançament, i s'han fet tres tallers virtuals sobre la creació i l'engegada d'una cooperativa de treball, de serveis o de consumidors i usuaris.

A les xarxes socials

S'ha incidit en les xarxes socials per visualitzar l'economia social, amb 1.706 seguidors a Twitter, 457 seguidors a Facebook, 86 vídeos al Youtube amb 13.405 visualitzacions, i 82 posts al blog; s'ha implantat una aplicació de geolocalització de les cooperatives i s'ha fet un cobook que permet descobrir el potencial de l'economia social i cooperativa a Catalunya.

Dades globals

Tot plegat, els resultats són 300 activitats realitzades, 6.640 persones i 200 empreses d'economia social i cooperativa participants, 90 entitats col·laboradores del programa i 77 eines i recursos posats a l'abast de les persones que són a l'economia social o pensen ser-hi.

Per tot això, podem dir que s'ha continuat generant, per part de tots els actors de l'economia social i el cooperativisme, un terreny favorable per al desenvolupament de polítiques d'impuls a la democràcia econòmica i, per tant, d'impuls a la participació de les persones agafant les regnes de la solució dels seus problemes: laborals, de consum i de cooperació empresarial. ■

Quèviure, primera distribuïdora majorista de consum responsable, de productes ecològics, de comerç just i fets per cooperatives

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Sector estratègic, el de la distribució, principalment alimentació, ocupa unes set-centes mil persones a l'Estat espanyol (d'acord amb dades d'una associació de grans distribuïdores), un 66% de les quals ho fan en la "distribució organitzada" i grans cadenes. El restant, un 34%, encara en el petit comerç. Salta a la vista, als nostres carrers i barris també, el creixement, l'expansió i, a la vegada, la concentració d'aquest negoci i servei, segons com es miri. Darrerament, fins i tot es comenta l'eventual entrada del gegant de la venda electrònica en aquest àmbit.

"Molts problemes", assegura en Marc Montaner, membre de l'equip de gestió de Quèviure. "Ens cal que les vendes augmentin, perquè tenim una competència forta, molt gran; tot i que els marges que apliquem són molt reduïts, hem d'estar alerta per a no perdre clients." Dedicada a la distribució per a un consum responsable, de productes ecològics, de comerç just i fets per cooperatives, aquest projecte, nascut fa a prop de tres anys, aspira a esdevenir una central de compres de referència en l'àmbit de l'economia social i solidària.

"Quèviure entén la distribució i la intermediació entre productors i consumidors com una eina facilitadora, en cap cas, mai, com una oportunitat d'enriquiment. Aquí, els agents importants són els que produeixen i els consumidors finals organitzats (en cooperatives, escoles, etc.)", diu la Diana, mem-

Marc Montaner a la parada de Quèviure durant la Fira d'Economia Solidària d'enguany.

bre també de l'equip de gestió. Per això, l'opció cooperativa de Serveis, per a agrupar socis productors i consumidors, professionalitzant el treball d'intermediació i distribució, "amb una gestió democràtica i transparent, de manera que les decisions s'han de poder prendre de forma consensuada en els seus òrgans de decisió. Aquesta és la veritable diferència entre Quèviure i altres distribuïdores de productes ecològics que volen operar dins de l'economia social".

"La distribució és una lluita brutal", explica aquest mallorquí establert al barri de Sants. "El plus que tenim", subratlla, "és

que el producte és de proximitat i ecològic, i això les cadenes no ho compleixen, sobretot en el cas dels elaborats, que molt poques vegades són de proximitat."

La batalla dels preus, però, és la que més marca l'espai de conflicte i posa a prova les virtuts i les potencialitats de l'oferta cooperativista i social. "Som al nivell dels distribuïdors de referència", assegura en Marc, format en economia; "tot i que sempre ens toca a nosaltres estrènyer-nos el cinturó, perquè al productor li tenim tot el respecte. I encara així aconseguim preus de vegades per sota dels que ofereixen els grans".

Quèviure entén la distribució i la intermediació entre productors i consumidors com una eina facilitadora, mai com una oportunitat d'enriquiment.

La “gràcia” de la central de compres, explica, “és que, a més, en tenir una estructura democràtica, hi ha total transparència quant als marges dels productes i els criteris per a elegir-los, decidits per les mateixes cooperatives sòcies”.

Col·laboració entre productors i consumidors

Malgrat la forta tendència que hi ha de concentració i diversificació de les grans empreses, “s’obre un espai, i tant que s’obre, per a projectes com el nostre”, diu per la seva banda la Diana, responsable de la feina comercial i relacions amb empreses i clients. Però “tenim el repte de crear noves cooperatives de consum, amb models més inclusius que les clàssiques”. La Diana defensa que aquest model “moltes vegades limita la incorporació de gent que no està prou conscienciada o no te temps per a dedicar-hi”. En un nivell de venda al detall, però participant en el projecte de central a l’engròs, amb l’experiència de l’Economat Social, una de les cooperatives que formen Quèviure, de la qual són socis treballadors la Diana i en Marc, “estem veient que un model mixt, que permeti conciliació laboral amb consum responsable, permet augmentar el nombre de gent que consumeix”.

Aquest, asseguren, “és un dels principals reptes, i l’experiència com a Economat, pel fet de ser cooperativa de treball amb socis col·laboradors, en la qual ja portem dos anys i poc d’activitat, ens mostra camins. Ja superem la vuitantena de famílies sòcies al barri de Sants, i s’està mostrant com un model bastant reeixit”.

D’altra banda, l’espai que l’ESS en general té per créixer és molt gran, “però des de models inclusius, sense imitar les grans superfícies”, puntualitza en Marc. “D’una banda, volem compra col·laborativa,

Diana Amigó a la parada de Quèviure en la IV FESC.

de consumidors socis; el tracte és molt personalitzat, i a sobre podem aconseguir preus més satisfactoris per a tothom.”

Així mateix, en el cas, per exemple, del mateix Economat Social, que “és una cooperativa sense ànim de lucre, hem augmentat el fons per a promoció cooperativa, un fons que per estatuts és gestionat pels socis col·laboradors. O sigui, més democràcia econòmica”.

Fruit de la col·laboració entre productors i consumidors, Quèviure és la primera distribuïdora majorista de consum responsable que ofereix, al mateix temps, productes ecològics, de comerç just i fets per cooperatives; i està especialitzada en producte alimentari no fresc.

En formen part diverses associacions i cooperatives: MésOpcions de Consum Responsable, Trenta Panxes de la Sagrera, El Llevat de Nou Barris, El Borró de Sant Andreu, El Cabàs de Santa Coloma de Gramenet, l’Economat Social de Sants, Cydònia del Poblenou, el menjador Ca la Rosa, L’Olivera com a soci productor, i Trèvol Cooperativa com a aliat logístic.

Aquesta col·laboració es fa entorn de l’oferta de marques que consideren “millor producte per format,

preu i qualitat”, explica la Diana, una combinació real i possible perquè, “amb l’estalvi que representa la compra a l’engròs, la interlocució única amb els proveïdors i la mateixa filosofia cooperativa, als antípodes de l’afany d’enriquiment o especulatiu, permet oferir preus més assequibles”.

Una altra cara d’aquesta realitat és que poden “garantir l’existència en tot moment de productes, estalviant costos de gestió i transport, tot informant de la traçabilitat dels productes, i, fins i tot, la creació de paquets especial per a celíacs”. El magatzem és d’ús obert per a socis, i a la web hi ha la informació actualitzada.

Nous projectes i vells projectes

Quèviure va néixer fa quasi tres anys. L’objectiu era salvar i desenvolupar allò de positiu i de potencial que hi havia en una empresa que no acabava de reeixir, Mercasol, antiga botiga de Trèvol. Aquesta barrejava venda al detall amb venda a l’engròs, per a escoles, cooperatives i botigues. Quèviure en va assumir la part de venda a l’engròs.

La nova cooperativa comprà l’estoc i heretà els clients, entre els qual el més important era una funda-

ció que servia dinar a una vintena d'escoles, a Barcelona i el Baix Llobregat. Hi havia, també, una sèrie de cooperatives de consum i unes quantes botigues petites.

Així, en néixer, el gener del 2013, ja comptava amb una llista de clients. D'altra banda, les associacions El Borró i Trenta Panxes s'associaren de seguida. Una mica més tard, s'incorporaren El Cabàs de Santa Coloma i Ca la Rosa, un menjador per a infants del barri de la Sagrera, també de molt recent creació; i El Llevat de Nou Barris.

Com a socis productors, de moment, tenen L'Oliveira. La part dels socis productors, com informa en Marc, és una qüestió encara poc desenvolupada. "Estem pendent de captar-ne d'altres i al territori; ens calen que produeixin productes més estratègics, com ara els llegums, l'arròs o la pasta; estratègics quant a volum, sobretot pel que fa al consum d'escoles i cooperatives."

Amb voluntat d'esdevenir central de compres, la cooperativa es registrà com a empresa de serveis. L'activitat principal és la distribució de productes ecològics alimentaris a granel, "de producte no fresc". I també productes de comerç just. La part menys amable d'aquest esforç és que, tot i que l'empresa estava capitalitzada i no patia problemes de tresoreria, durant els dos primers anys es van acumular pèrdues com a conseqüència d'impagaments i retards, heretats, de clients que van caldre deixar, i es va fer insostenible el manteniment dels dos llocs de treball que en el seu dia havien estat creats per Mercasol. Només es va poder assegurar un contracte parcial a una de les dues persones. Així, el gener d'aquest any, fruit de la intercooperació pròpia del model de Quèviure, l'Economat Social va passar a gestionar el dia a dia.

Cap a una central de compres

El volum de negoci anual se situa entre els 120.000 i els 150.000 euros. A part les organitzacions sòcies, la clientela d'avui està formada principalment per sis escoles cooperatives i altres deu empreses cooperatives, així com diverses botigues.

Quèviure vol esdevenir la central de compres de referència de les cooperatives de consum

L'equip de treball i gestió està constituït per les tres persones que formen part de l'equip de l'Economat. Amb tres grans àrees: la recepció i preparació de comandes; en Marc, l'administració, la comptabilitat i el control d'estocs; i la part societària, feines comercials i captació de nous socis i clients.

Una estructura mínima, per tant, per a una cooperativa que ha necessitat poc finançament. En Marc recorda que la inversió inicial es va fer via préstecs directes de persones vinculades estretament al projecte, familiars i amics. Després van haver de demanar també al Coop57, entitat de la qual són socis.

"Ara, amb això", diu l'administrador, "anem ben servits. No parlem de molt: uns 15.000 euros en total". L'equip, com s'ha vist, és petit, amb poca infraestructura. La distribució del producte i el transport, afegeix en Marc, els fa la cooperativa Trèvol.

Aquestes són les eines de què Quèviure disposa per a fer el camí, per "esdevenir la central de compres de referència de les cooperatives de consum", declara la Diana. De moment, treballen sobre dos grans tipus de població consumidora: d'una banda, les escoles, que "tenen la capacitat de donar volum de compra, però que tenen un consum menys fidel i menys participatiu i en què el preu esdevé moltes vegades un element més determinant". I de l'altra, les cooperatives de consum, "més conscienciades i participatives, que demanen molt per l'origen del producte, que prioritzen la proximitat. I que, més enllà del preu, busquen, clarament, un model de consum alternatiu". Ara bé, el punt en comú sempre és el mateix: "el producte sempre és ecològic".

Parada de Quèviure a la FESC 2015

El soci productor estrella és L'Oliveira, en quantitat i per la marca, que proporciona oli i vi. Després tenen petits subministradors, com ara Formatges Puigcerver, i la proteïna vegetal d'EcoIntegral, que ve de Mataró, una producció artesanal. Els lactis de vaca els arriben de Girona, produïts per La Selvatana, una altra empresa familiar. Compres importants, com ara les d'alguns dels productes dits estratègics, són: la pasta, de Riet Vell, una empresa de l'Aragó; l'arròs d'Eco Castells, productors del delta de l'Ebre; i els llegums, principalment de productors d'Albacete, "però sempre el més pròxim possible". Una part important, la del comerç just, la subministren la cooperativa catalana Alternativa3, amb seu a Terrassa, i l'organització Ideas, amb seu a Còrdova, però amb xarxa a tot l'Estat espanyol. Distribueixen encara certs productes no alimentaris, com ara la vaixel·la compostable, per a administracions públiques principalment. Amb seu al barri de Sants, magatzem al carrer Sagunt i oficines a Jocs Florals, l'àrea d'actuació, en la distribució, de Quèviure és Barcelona i rodalia. Participa activament en les xarxes d'intercooperació i col·laboració cooperatives. Forma part de la XES i del grup ECOs. ■

Enrique del Río, militant de l'economia social i solidària:

"Autogestió i autoocupació per a recuperar la terra"

Montse Pallarés
@montpallares

Enrique del Río va néixer a Madrid el novembre del 1941. Va començar a treballar a onze anys en un mercat, i va anar passant per diferents feines, a la cerca d'alguna que li donés l'oportunitat d'estudiar i ajudar la família a la vegada. A setze anys es va adonar que el seu problema era el de milions de joves i que valia la pena lluitar per millorar la situació. Va començar a militar a la JOC, i des d'aleshores s'ha organitzat en tot allò que podia millorar les condicions de vida de les persones menys afavorides: el desenvolupament de l'autogestió cultural, política, econòmica, fraternal i espiritual. Amb aquest objectiu ha participat en el moviment veïnal del seu barri, Vallecas; en la publicació de llibres (editorial A lo Claro); en la creació d'empreses per a persones a l'atur (Proempleo); en la construcció d'habitatge cooperatiu (TRABENCO); en REAS; Coop57; FIARE; CASAL; GAP; ETHSI i en el disseny i l'elaboració de plans territorials d'ocupació i de desenvolupament local i en coordinacions amb xarxes europees i internacionals. Tot això li ha permès llicenciar-se a la universitat de la vida i del carrer, de manera autodidacta i col·lectiva.

L'associació Volviendo al Campo, creada a Tierra de Campos, és un projecte autogestionari d'equitat social i formació professional. L'objectiu de l'associació és oferir una sortida, realista i de qualitat, a joves que volen plantejar-se el seu projecte de vida des d'una altra perspectiva vital. Avui parlem amb l'Enrique perquè ens expliqui més coses sobre aquest projecte en concret.

Com sorgeix la necessitat d'un projecte com el de Volviendo al Campo? I per què sorgeix? A què respon?

El projecte autogestionari de formació en sostenibilitat rural de joves sorgeix com una forma molt con-

Enrique del Río

creta de buscar sortides, amb possibilitats de futur, per a les persones que vulguin començar a preparar una alternativa de vida diferent i desenvolupar les seves capacitats treballant la terra, en contacte amb la natura i al servei d'una població concreta. D'una banda, la realitat quotidiana d'atur creixent que s'acarnissa amb els més joves no deixa gaires dubtes sobre el panorama de futur que els espera, desitjant que els caigui del cel un contracte de treball. De l'altra, l'abandonament sistemàtic dels pobles per part dels joves dibuixa un panorama d'envel·liment que fa témer en la lenta desaparició de la vida rural. Cal posar fre a aquest procés de deteriorament que, per resumir-lo d'alguna manera, té a veure amb una estructura agrària basada en el gran acaparament de terres en mans de pocs, que dificulta l'accés

a la terra a nous agricultors i que, amb un model irracional de producció, ha fet desaparèixer el teixit productiu que estava en mans de petits i mitjans agricultors. Aquest absurd model de desenvolupament capitalista de concentrar la gent a les ciutats i allunyar-la del lloc on es genera i es produeix el que és imprescindible per a la supervivència humana (la terra, l'aigua, els boscos, les llavors, les plantes, els animals, els aliments, etc.) ha portat a l'abandó i el despoblament de pobles que, en el cas de Castella-Lleó és molt preocupant.

És indispensable obrir noves vies de formació professional en oficis necessaris per a la vida rural.

Amb aquest projecte mirem de trobar alternatives a curt termini amb una visió de mitjà i llarg termini, és clar, i però amb les energies posades en la necessitat de buscar respostes ara! Quan es pateix, no es pot esperar que això ens ho arreglin des de dalt, així que cal posar-se a construir alternatives des de baix, sabent com sabem que la desocupació és un problema estructural i va per llarg. És a dir, lligant respostes laborals, econòmiques i materials, amb una manera de viure que doni resultats satisfactoris i trobi un sentit a les veritables aspiracions més profundes d'aquests joves. Per a això es feia indispensable obrir noves vies de formació professional en oficis necessaris per a la vida rural, que ofereixin noves perspectives de treball als joves i que de passada injectin sàvia jove als pobles, que envelleixen de manera inexorable. Cal intentar frenar l'enorme contradicció que suposa, d'una banda, l'augment de la desocupació a les zones urbanes i industrials, i de l'altra, la contínua sagnia de l'abandonament dels pobles i les terres, que es queden en mans alienes.

Quan us heu adonat de la necessitat de crear una cosa com aquesta, com l'heu concretada?

El projecte, bàsicament, consisteix que els joves es formen i s'integren en la vida rural, treballant al camp i vivint del camp. I es concreta aconseguint que sàpiguen prou per a poder mantenir-se treballant en el medi rural; i treballar en el medi rural vol dir fer una mica de tot: ramaderia, agricultura, horticultura, construcció amb fang, cuina, iniciació a la fontaneria, a la fusteria, a l'electricitat, reparació de bicicletes, prevenció i atenció en cas d'accidents, coneixement de la realitat econòmica espanyola i internacional, elaboració de pressupostos, etc. Es fa amb una formació eminentment pràctica. Els joves aprenen durant un any tot el que cal per a viure en el medi rural. Aquesta formació a partir de la pràctica es realitza a les finques productives de determinats veïns de la comarca i a les terres cedides per veïns d'aquests pobles i també d'algun ajuntament. Durant tot el procés, es compta

Des de l'associació Volviendo al campo es fomenta el coneixement i l'estima pel territori amb tallers d'apicultura.

Ous frescos. Les gallines procuren ous per l'autoconsum i també per a la venda.

Entre els tallers que fa l'associació destaca el de primers auxilis.

amb l'acompanyament formatiu, l'orientació i l'assessoria de la gent gran d'aquests pobles, que són els millors formadors possibles i que serveixen de nexa indispensable per a la integració dels joves en els seus propis pobles de les comarques de Tierra de Campos, a Palència i Burgos. Aquest projecte es porta a terme ara per segona vegada, atès que el 2013 altres sis joves van trobar una opció de vida i una feina que els ha permès millorar una mica les seves situacions personals i, fins i tot, regularitzar la seva situació jurídica amb contracte de treball. Durant l'any que estan formant-se, també es capaciten per a gestionar la vida en comú, a través de la convivència diària, organitzen els menjars, la neteja de les cases on viuen, el seu temps lliure i les

anades a comprar... Aquest és un aprenentatge clau, si tenim en compte que es tracta d'una convivència intercultural, més enllà de la multiculturalitat que suposa viure a la mateixa casa i treballar conjuntament onze persones procedents d'Espanya, Mali, el Marroc, Algèria, el Camerun i Guinea Conakry. Participen en la vida dels pobles i conviuen amb les persones dels llocs on viuen, d'aquesta manera es formen i treballen. Participen en les festes, les jornades culturals, les reunions, etc., que es convoquen normalment en aquests pobles. El projecte compta amb la col·laboració de moltes persones i grups. A més de les cessions de terres per uns quants anys, que ja hem esmentat, comptem amb el suport de persones i grups que col·laboren solidàriament amb aquest procés, amb l'aportació de diners mensualment i anualment, amb la dedicació de part del seu temps i amb l'oferiment de diversos recursos materials en la mesura de les seves possibilitats. Tot això permet la viabilitat del projecte.

Quines són les persones o entitats promotores del projecte? Quanta gent pren part en el desenvolupament de l'associació?

A partir de l'experiència del 2013, vam veure la necessitat de donar continuïtat a un projecte d'aquesta mena, de fer-lo viable. Per a poder donar-li continuïtat de manera estable, és imprescindible la participació dels veïns i les veïnes dels pobles d'aquestes comarques i cal fer aliances amb ciutadans i entitats de les ciutats.

Amb aquest objectiu s'ha creat l'associació Volviendo al Campo amb la participació del veïnat i el suport bàsic de les associacions Proempleo Rural i Horuelo (especialitzada en acollida i acompanyament a menors migrants). En l'actualitat, som vint persones sòcies implicades directament, tres de les quals són migrants. Ens organitzem per investigar necessitats, buscar terres, captar feines, planificar i acompanyar el projecte formatiu, i connectar amb persones col·laboradores per recaptar fons que permetin finançar el projecte formatiu.

El model irracional de producció ha fet desaparèixer el teixit productiu agrícola.

Estem captant feines que facilitin la subsistència i la permanència de nous pobladors i, especialment, dels joves autòctons. En aquest sentit, s'estan investigant quines són les necessitats reals de la població per facilitar la creació de llocs de treball i empreses que al seu torn facin possibles i estabilitzin aquests llocs de treball, perquè les persones puguin viure dignament sense haver d'emigrar.

També es vol continuar captant terres cedides o llogades i, fins i tot, comprar-les si escau, articulant-se amb les iniciatives d'altres territoris, de manera que s'afavoreixi la creació d'un banc de terres per a fer possible el desenvolupament dels territoris al servei dels veïns que hi habiten. Amb aquestes iniciatives, es vol donar suport al desenvolupament comarcal i intercomarcal i col·laborar amb aquells qui estiguin afavorint o realitzant aliances, convenis i acords entre el món rural i l'urbà.

Quines característiques tenen les persones que participen en el projecte?

Ens dirigim sobretot als joves sense perspectives de feina i parem una atenció especial a les persones migrants, que viuen situacions veritablement dures per subsistir. Hem donat prioritat a les persones en situació de pobresa greu, amb risc real, per evitar que caiguin en la desesperança i en situacions que els converteixin en preses fàcils. Sense oblidar que, a més de la pobresa material, també hi ha la pobresa d'ideals i inquietuds, perquè vivim intel·lectualment i culturalment segrestats per les falses expectatives de l'èxit fàcil si seguim al peu de la lletra les ofertes enganyoses del consum sense límit. Èxit a canvi d'hipotecar la capacitat de pensar i de no observar res més que la realitat virtual que ofereixen tots els mitjans de difusió. Ja han passat pel projecte anterior sis joves procedents d'Espanya, el

Mates de cigrons. Els cigrons és un dels conreus de l'hort de l'Associació Volviendo al campo a San Llorente de la Vega a Burgos.

Marroc, Mali i Burkina Faso, i han trobat una opció de vida i una feina que els ha permès de millorar una mica les seves situacions. Les persones migrants han pogut regularitzar la seva situació jurídica i tenen papers i contracte de feina. Enguany són onze, com he dit abans, les persones de diferents orígens que participen en el projecte.

Quin diries què és el valor d'un projecte com aquest? A més de la feina hi ha la vinculació al territori i al medi.

És un gra de sorra, una aportació més. Però aquesta aportació concreta no tindria gaires possibilitats de futur si no hi suméssim les de totes les persones i organitzacions que defensen els mateixos objectius des de fa molts anys (com ara la Vía Campesina en l'àmbit internacional, la Plataforma por un Mundo Rural Vivo en l'àmbit estatal, i tant d'altres organitzacions que es coordinen en diversos àmbits nacionals, autonòmics i locals). Es tracta de mantenir viva la flama de la dignitat i sentir que encara és possible (i necessari) retornar al seny i recuperar la pràctica d'una agricultura basada en la sostenibilitat. La terra no ha de ser només per a qui la treballa, sinó per a qui la treballa i la cuida com un bé comú, que s'ha de protegir i preservar per a les generacions futures. La terra, l'aigua i les llavors han de ser patrimoni col·lectiu, custodiat pels camperols i camperoles

que practiquen una agricultura viva, productora d'aliments sans i nutritius, a la vegada que mantenen els paisatges i ecosistemes. La terra està cada vegada menys repartida i més lluny de les mans dels qui la treballen i la necessiten com a mitjà de supervivència; i, en comptes de servir per a alimentar-nos amb qualitat, s'ha convertit en un negoci fabulós per a la indústria agroalimentària, que a través de l'acaparament i la privatització de la terra ha imposat un model agrícola basat en un productivisme sense límits i vol assegurar-se el control absolut dels aliments a escala planetària. Tot aquest procés està impedingut que es mantingui l'agricultura local i camperola, basada en petites produccions de qualitat i per a l'alimentació dels pobles mitjançant mercats de proximitat.

Quina valoració fas del que s'ha fet fins ara? Com veus el futur?

Que val la pena aquesta aventura utòpica tocant de peus a terra. Perquè dóna sentit a la vida i es veuen les petites fites personals dels joves que hi participen. Crec que el futur és un present continu pel qual "anem avançant a poc a poc, perquè anem lluny", com diu la famosa frase... ■

Com perceben les cooperatives les persones que en fan ús

Olga Ruiz

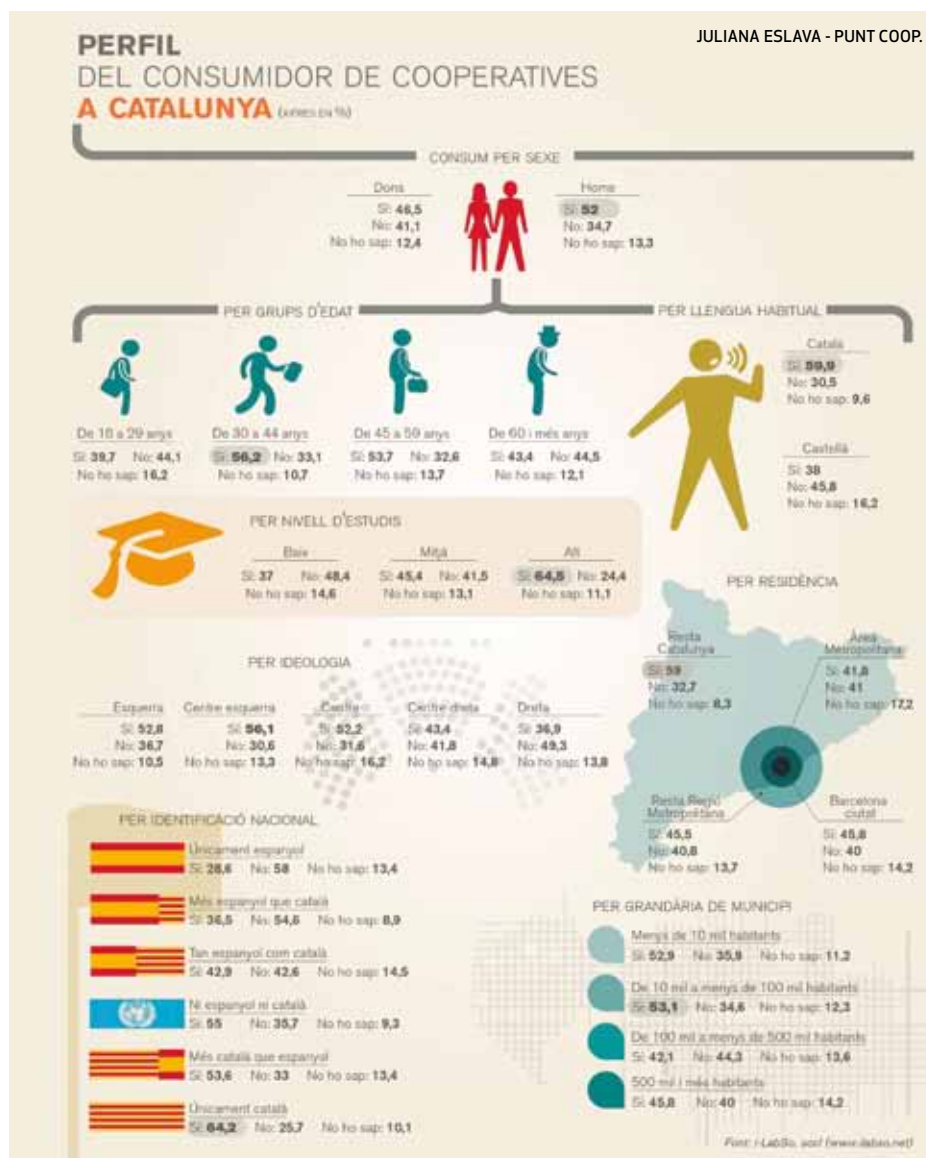
Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

Un estudi de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya analitza les característiques de les persones que trien cooperativa i es complementa amb una guia per a l'elaboració d'un pla de màrqueting, una eina pràctica per a enfocar les estratègies comercials als consumidors i usuaris de cooperatives.

Més de la meitat de la població catalana afirma haver gastat diners en productes o serveis de cooperatives en els darrers sis mesos. La xifra es complementa amb la que constata que més d'un terç de les persones que consumeixen productes o serveis de cooperatives ho fan des de fa menys de cinc anys.

Aquestes dades, extretes de l'estudi de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya sobre els hàbits i les preferències de les persones que opten per consumir productes i serveis cooperatius, indiquen que sí que existeix, entre la població catalana, un consens a l'entorn de la idea que la crisi econòmica i social dels darrers anys ha afavorit una determinada consciència social, escenari d'una preferència clara per les empreses cooperatives.

L'estudi de la FCTC assegura que, des de temps bastant recents, hi ha un nou consumidor que es decanta pels productes cooperatius. El més destacat d'aquesta afirmació és que es tracta d'un acte que obeeix a un procés de compra conscient que posa en valor de manera explícita la cooperativa com a marca. Al costat dels nous adeptes de la compra cooperativa, un 56% dels catalans asseguren ser consumidors de productes de cooperativa des de fa més de cinc anys. La cooperativa no és, doncs, una nova tendència per

Infografia "Perfil del consumidor de Cooperatives a Catalunya" (revista Punt Coop).

a un grup gran, sinó que té adeptes des de fa anys. Les dues dades tenen valor per si mateixes. La primera ens planteja el renovat interès per la marca cooperativa, i la segona, una fidelització dels consumidors. Aquestes són només dues de les dades que s'exposen a l'estudi sobre el perfil de les persones que opten

per adquirir productes i/o serveis oferts per cooperatives i que el passat 7 d'octubre va presentar la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC) al Palau Macaya de Barcelona. L'estudi, que es pot descarregar a la pàgina web de la FCTC, s'acompanya d'una guia per a l'elaboració d'un pla de

màrqueting basat en els resultats de l'anàlisi.

A partir de l'anàlisi d'un gran volum d'informació extret d'enquestes fetes en línia a cooperatives de treball federades i a empreses o persones que en són clients, d'entrevistes telefòniques i discussions de grup (*focus group*), l'estudi genera valuosos afirmacions sobre el comportament, les preferències de consum, els canals de compra habituals, el coneixement de les característiques de l'empresa cooperativa i la identificació dels seus productes, entre molts altres indicadors. Les trenta-nou conclusions presentades posen de manifest la importància i la força de l'economia cooperativa i ofereixen dades de gran riquesa per conèixer els hàbits i les formes de consumir de les persones que interaccionen amb les empreses membres de la FCTC.

La Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya va encarregar aquesta anàlisi durant la primera meitat de 2015 amb la voluntat de conèixer les característiques dels consumidors i usuaris de les cooperatives de treball, categoritzar-los segons les seves característiques individuals i pautes de consum i, com a conclusió, extreure'n propostes d'actuació per als seus sectors. El resultat és una eina completa i ben pràctica que serveix, a les cooperatives federades de guia, per a conèixer un públic que aposta per elles i que es complementa amb una "Guia per a l'elaboració d'un pla de màrqueting" que presenta accions i recomanacions per a elaborar les polítiques comercials de les empreses federades.

L'estudi revela que el model d'empresa cooperativa és més conegut en el conjunt de la població catalana que el que els mateixos cooperativistes estimen. En particular, la cooperativa de treball és el concepte cooperatiu més reconegut per les persones enquestades, molt per davant de les agràries, per exemple.

Valors positius

L'estudi reconeix que la cooperativa està relacionada amb valors positius com ara la confiança: "Vaig començar a consumir productes de cooperatives per confiança, i per la des-

Presentació de l'estudi al Palau Macaya de Barcelona.

confiança cap a empreses que tenen el lucre com a únic objectiu", expliquen alguns testimonis. Aquest valor definit com "una cosa més propera, més autèntica i que s'entén millor" conviu amb elements com ara el compromís, l'interès per la comunitat o el fet de ser un agent de proximitat. Entre els elements més destacats, hi ha també la participació interna: "La democràcia a les cooperatives és atractiva." També desperta consens la transparència: "Vas veient que t'envien informació, et presenten balanços i fan assemblees i ho valoren positivament." La definició de la cooperativa es fa en contraposició al model d'economia capitalista i s'assenyala que es tracta d'empreses que "ajuden les persones amb necessitats", tal com reconeixen determinades persones enquestades.

El preu i la qualitat són sempre elements que cal tenir en compte en el moment d'adquirir un producte, també quan parlem dels que ofereixen les cooperatives. A més, l'estudi subratlla que, davant de dos productes o serveis amb característiques similars, entre un 71 i un 91% de les persones estan disposades a pagar un preu més elevat si darrere hi ha una empresa amb valors socials, amb una producció respectuosa amb el medi ambient. Aquesta és una variable constant en tota mena de consumidors, i s'accentua en els

consumidors de productes o serveis cooperatius. "Crec que les cooperatives escolten més els consumidors i els clients, i això fa que els productes de cooperativa s'adeqüin més al que vol la gent", s'afirma en certes entrevistes. Justament, el 62% de les cooperatives prioritzen les característiques del producte o servei enfront dels valors de l'empresa. En aquest sentit, sembla que les cooperatives valoren el mateix que els seus consumidors potencials. Tal com recull la guia per a l'elaboració del pla de màrqueting, "el fet de ser cooperativa no és un incentiu de compra per si mateix: cal primer que hi hagi més qualitat, un preu ajustat i un servei millor".

Propostes per a fer el pla de màrqueting

Entre els aspectes que convé millorar, l'estudi identifica els canals de distribució, així com la diversitat dels productes o, en determinats casos, la difusió del fet que els que es proposen són productes o serveis elaborats per empreses cooperatives.

En aquest sentit, les propostes per a l'elaboració d'un pla de màrqueting incideixen específicament en el fet que les empreses cooperatives s'apliquin a facilitar l'accés als productes i serveis proposats. A partir d'una estructura clàssica, la guia presenta propostes específiques en

FCTC

Cooperatives participants al focus group per l'elaboració de l'estudi.

àmbits com ara l'oportunitat del mercat, el posicionament del producte i el públic objectiu, així com les polítiques de producte o servei, preus, distribució i relació amb clients, i també comunicació. Concretament, se suggereixen accions com ara posar una atenció especial en la difusió de la qualitat i dels productes i serveis cooperatius, així com de les seves característiques vinculades a l'origen, la proximitat o la producció respectuosa amb el medi. Es recomana, també, estudiar la competència no cooperativa en l'àmbit dels preus i altres, amb l'objectiu d'ajustar-se a la realitat del mercat. A més, s'insisteix a facilitar, d'una banda, l'accés als productes tot desenvolupant un pla de fidelització per als consumidors o usuaris recents, i de l'altra, el coneixement de la forma jurídica de l'empresa en tant que cooperativa. En l'àmbit de la comunicació, es proposa reforçar i visibilitzar els valors de confiança, compromís o transparència i incloure els seguidors de les xarxes socials en la compartició d'informació de l'empresa. La guia per a l'elaboració del pla de màrqueting dirigit a persones que trien cooperativa és essencial per a planificar la incidència en el mercat de les empreses federades i és un element que convé tenir en compte per a planificar i millorar el seu posicionament. ■

Quadre de fortaleces i debilitats en el consum de productes i serveis cooperatius

Fortaleces	Debilitats
Alt grau de coneixement de l'economia cooperativa.	Desconeixement del fet que moltes empreses conegudes són jurídicament cooperatives.
Vinculació del model cooperatiu amb valors positius, sobretot "confiança" i "compromís".	Percepció que el model empresarial és menys eficaç, que està dotat d'una estructura interna que allarga els processos de presa de decisions i que es basa en el voluntariat.
Interès de la població per la gestió democràtica de les cooperatives i pel desenvolupament de la comunitat.	Percepció de poca diversitat de productes i/o serveis i dificultat en l'accés i distribució.
Volum important de consumidors fidels (el 66% d'aquests, amb més de 5 anys de consum de productes i/o serveis cooperatius).	
Disposició a pagar un preu més elevat pel producte i/o servei cooperatiu davant d'un altre similar en qualitat.	El preu elevat se situa com a principal barrera d'accés en l'adquisició dels productes i serveis cooperatius.
Percepció de més qualitat, proximitat, transparència i responsabilitat social. Percepció de preus més barats entre la població general (no en els consumidors habituals).	
Identificació clara del perfil del consumidor de productes i serveis de cooperativa (llengua habitual, identificació nacional i ideològica i nivell d'estudis).	Es manifesta la necessitat de millorar la informació sobre les característiques del producte i/o servei i dels valors de l'empresa cooperativa.
Distribució territorial homogènia dels consumidors de cooperatives.	
Disponibilitat a compartir informació de les empreses cooperatives a través dels perfils de les xarxes socials.	Poc seguiment de perfils empresarials a les xarxes socials i escassa compartició d'informació.

Constituïda a Barcelona la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Impulsar l'economia social i solidària als municipis, aquesta és l'aposta i el compromís que, els passats 22 i 23 d'octubre, van acordar assumir representants de disset municipis catalans, on viu més del 40% de la població catalana, en una Trobada Internacional de Municipalisme i Economia Solidària que va tenir lloc a Barcelona.

La trobada, d'altra banda, va tenir un moment especial: el de la presentació del flamant comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària de l'Ajuntament de Barcelona, que va constituir una declaració pública d'intencions ben clara, nítida i contundent del comissionat i de tot l'equip de govern del municipi.

Fins aquí, l'activitat hauria pogut limitar-se a ser un intent de reedició o posada al dia per part del nou govern local en aquest àmbit. Convidar les parts i les persones més destacades, saludar i comprometre's a fer tot el possible per a atendre les demandes i necessitats del sector. Tot plegat, però, sembla que hom es trobi davant d'una situació diferent, inèdita. És clar que hi havia molt d'interès per sentir què proposava un govern municipal que té relacions molt estretes amb les experiències de cooperativisme i economia social i solidària més actives i innovadores. I les expectatives es van complir sobradament. De fet, això estava en sintonia amb l'elecció d'en Jordi Via com a comissionat, que representa per si mateixa tota una declaració d'intencions.

Però, a més, hi han els continguts del discurs i els objectius que

Annie Berger i Oriol Estela durant la Trobada Internacional de Municipalisme i Economia Solidària.

planteja l'executiu de l'Ajuntament. En la declaració final, signada amb les altres setze corporacions municipals, s'afirma que "és l'hora d'explorar un nou model de desenvolupament territorial que mobilitzi millor els recursos endògens i prioritzï les dimensions socials, ambientals i humanes de l'economia a fi de resoldre més eficaçment les necessitats de la ciutadania. En parlar d'economia, la declaració concreta identifica models i camins, tot considerant que "el fet que les iniciatives de l'anomenada economia social i solidària neixin per l'empenta dels mateixos veïns i veïnes, no prioritzen el lucre, sinó la satisfacció de necessitats i la utilitat social, s'organitzin de manera democràtica i actuïn amb compromís social i ambiental les fa especialment indicades per ser un bon aliat per impulsar des dels ajuntaments i altres ens locals aquest nou model

de desenvolupament territorial". Més enllà encara, considera que "aquestes iniciatives ja són agents de desenvolupament local; perquè creen llocs de treball a la localitat i els mantenen, perquè faciliten serveis locals a productors, consumidors i treballadors, i perquè tot això ho fan, a més, promovent l'acció ciutadana i reforçant els vincles comunitaris."

La trobada de "municipalisme i economia solidària" planteja així la voluntat, no ja de donar més atenció o fer més pel "sector" d'aquest tipus d'economia, sinó de treballar per un model econòmic diferent i que respondria al nom d'"economia plural", com van defensar i destacar tant Jordi Via, comissionat com Gerardo Pisarello, tinent d'alcalde. Aquest va participar en la taula rodona central junt amb Dolors Sabater, alcaldessa de Badalona; Núria Parlon, alcaldessa de Santa Coloma

Gerardo Pisarello, Núria Parlon, Dolors Sabater, Albert Boada i Jordi Via durant una taula rodona de la Trobada, moderada per Álvaro Porro.

de Gramenet; Albert Boada, regidor de Nova Economia de Sabadell, i el mateix Jordi Via. Sintonia total, d'altra banda, amb les experiències i discursos arribats des del Quebec, França i Itàlia.

Agustí Colom, regidor d'Ocupació, Empresa i Turisme, en obrir la trobada va deixar molt clar l'objectiu del nou equip que hi ha al capdavant de l'Ajuntament de la capital del país: "Tenim una visió transformadora del model econòmic" i en els tres primers mesos "hem fet passos que demostren que això no és només retòrica", va afirmar. I va esmentar en primer lloc la mateixa creació del Comissionat i també l'adequació i canvis en el servei Barcelona Activa, tot pensant en el conjunt d'empreses i aquesta economia plural.

Va dedicar una atenció especial als plans d'ocupació. Aquesta acció desenvolupada pels municipis com a suposada política activa per l'ocupació, a la pràctica sol realitzar-se únicament com una ajuda temporal de sis mesos a les persones aturades amb més dificultats. "¿Després què?", es preguntà el regidor d'Ocupació. Aquí defensà que el cooperativisme "pot ser fonamental i molt útil", i va anunciar l'articulació de mecanismes per a informar, acompanyar i donar perspectives i eines que permetin que aquests plans mirin al futur i no siguin només una forma d'assistència social. En resum, va sentenciar, el nou

govern "no vol fomentar dos espais econòmics diferents, sinó que aposta perquè l'economia social i solidària (ESS) penetri tot el teixit econòmic de la ciutat; volem caminar cap a una economia justa i equitativa".

El comissionat d'ESS a Barcelona, per una economia plural

Jordi Via, estrenant-se com a comissionat, va explicar amb més detalls en què consisteix aquesta aposta del consistori barceloní, tot recordant que el aquest fa, primerament, és reconèixer i revalorar una "història llarga d'experiències d'economia cooperativa, autoorganitzada, creada per les mateixes classes populars i treballadores i que són molt més que història local, ja que, a la llum del fracàs social i humanitari que hem viscut i encara patim amb aquesta dita crisi del sistema financer i del capitalisme, tornen a aparèixer molt nítidament com a models reals i concrets d'una altra economia que és necessària i possible".

"Volem transformar Barcelona", va assegurar Jordi Via. I va proposar "impulsar i construir una economia plural" que, en primer lloc, "exigeixi responsabilitat a les empreses privades que només volen fer negoci i beneficis"; segon, que "desmercantilitzi les empreses públiques i municipals", i tercer, que "impulsi l'ESS".

Com es pot veure, a plaça Sant Jau-

me no pensen en petit, i per començar aquesta feina planteja dues vies d'intervenció. Primera: fer conèixer aquesta altra economia, la qual cosa vol dir "recuperar l'oïkos primigeni, el sentit original de l'economia, la gestió dels recursos de les persones i per a les persones". Això, a Barcelona, va dir el comissionat, no vol dir, ni de bon tros, haver de partir de zero. A la ciutat, va assegurar, hi han més de quatre mil empreses cooperatives, que donen feina a unes trenta mil persones. En l'àmbit de les cooperatives de consum, es parla de uns cinc-cents mil socis.

Cal donar a conèixer més i millor aquestes realitats i cal acompanyar i reforçar-les en tots els nivells, ja que "són empreses d'autogestió i funcionament democràtic"; i moltes d'elles generen recursos sense ni pensar en el mercat, només en les necessitats de les persones. D'altra banda, va afegir, a més de tota l'experiència, activitat i història, en els darrers anys s'han produït nombroses mobilitzacions populars i ciutadanes que s'han fixat en el factor econòmic, també. "De les places han sorgit propostes concretes, elements nous per a crear i nous protagonistes que han impulsat projectes i pràctiques de treball i consum que tenen en comú els valors de la solidaritat i l'ètica del bé comú". Cal, en aquest sentit, que "l'Ajuntament estigui molt alertat i amatent a tot això nou".

Algunes de les ciutats més importants del país se sumen a la Xarxa

La declaració de municipis va ser signada per representants del governs locals de: Arbúcies, Badalona, Barcelona, Cardedeu, Celrà, Cerdanyola, Manlleu, Mieres, Navàs, el Prat de Llobregat, Sabadell, Santa Coloma de Gramenet, Santa Margarida i els Monjos, Terrassa, Vallirana, Viladamat i Viladecans.

La firma expressa concretament la "voluntat de contribuir al creixement de l'economia social i solidària als nostres municipis i de fer-ho des del diàleg permanent amb els seus actors i des de la creació d'espais comuns entre nosaltres que ens permetin compartir línies de treball, bones pràctiques, refle-

xions, activitats i recursos”. I, per començar a posar fil a l’agulla, van fixar una propera trobada, que organitzarà Badalona i es farà durant el primer semestre del 2016.

La presència de responsables municipals al màxim nivell durant la trobada i com a participants en algunes de les taules, expressa el nivell del compromís, així com la diversitat de governs. Un moment central, en aquest sentit, va ser l’esmentada taula rodona, la del divendres 23.

En la seva intervenció, Gerardo Pisarello, primer tinent d’alcalde, va concretar una mica més, si era possible, allò que va avançar Jordi Via el dia abans, afegint que “és possible fer una altra economia treballant amb el comú, fer menys partenariats público-privats (PPP) i donar més protagonisme a la ciutadania”. Perquè “no hi ha democràcia política sense democràcia econòmica i viceversa”. Això vol dir, subratllà, “que cal sortir de la dependència que els ajuntaments tenim de les grans corporacions empresarials: això s’ha de canviar”.

En el mateix sentit, Núria Parlon va afirmar que l’economia “no està al servei del conjunt de la ciutadania”, i per això els ajuntaments es troben davant de “situacions molt difícils, problemes terribles”. Va defensar, per combatre aquesta situació, la necessitat d’una xarxa de municipis per l’ESS en les línies plantejades en la declaració, per “generar esforços i impulsar una nova empremadoria que ja està en marxa, posant recursos en el territori”. És clar que “ens trobem amb legislacions que s’han de canviar a nivells més alts que el municipal”.

Però, des del municipi, va afegir, “es pot ajudar a crear un clima propici a l’ESS, obrint espais, acompanyant i donant suport”. Parlon informà del projecte de moneda social que s’està engegant a Santa Coloma i que començarà durant el primer semestre del 2016. Va defensar que tot un “flux de renda, com ara sous de funcionaris, despeses públiques i altres, que són molts diners, es quedi a la ciutat i serveixi per a crear riquesa social”. Una moneda social local serà l’eina visible d’aquest projecte.

Patrick Dugay i Joan Subirats durant la Trobada.

L'economia del bé comú, valors i democràcia, en els currículums escolars

Fent llum sobre altres aspectes del compromís en favor de l’ESS, Dolors Sabater alcaldessa de Badalona, va assenyalar la necessitat de “treballar molt per conscienciar i educar en els valors de l’economia social i del bé comú”, tot denunciant l’absència d’aquest tema en la pràctica totalitat dels currículums educatius. “L’ESS és la gran desconeguda encara”.

En la seva intervenció, Albert Boada, regidor de Nova Economia de l’Ajuntament de Sabadell, va posar l’èmfasi en la necessitat de definir un “marc de relacions entre la institució i les entitats de l’ESS que no creï dependència ni submissió, que permeti l’apoderament d’aquestes”. Perquè, d’altra banda, “ara tothom s’apunta al concepte amic d’ESS” i esdevé cooperativista. “Però, no només cal fomentar d’economia solidària”, digué, “també cal minimitzar el camp d’acció i influència de l’economia mercantil, enemiga de la societat, i que són les empreses que avui atenen principalment els ajuntaments”.

Presència internacional

La trobada va comptar amb la participació i intervencions d’Annie Berger, exconsellera delegada d’ESS

Floriana Colombio i Pepa Muñoz durant la jornada.

per l’Ajuntament de Caen (França) i expresidenta de l’Association Régionale pour le Développement de l’Économie Solidaire; Floriana Colombo, presidenta de l’A77 Cooperativa Sociale i experta en apoderament i grups territorials i anàlisi del territori per la Universitat de Pàdua; Jean-Louis Laville, professor del Conservatori Nacional de les Arts i Oficis de París i catedràtic d’Economia Solidària; i Patrick Duguay, director general de la Coopérative de Développement Regional Outaouais-Laurentides i president del Chantier de l’Économie Sociale del Quebec. ■

La salut i l'economia social i solidària (ESS)

Jordi Vinadé

L'expressió "economia social i solidària" comença a ser cada cop més coneguda, tot i que és important saber que hi han matisos que diferencien l'economia solidària de la social.

Totes dues parteixen d'un tronc comú que es caracteritza per buscar el benefici social, però cal diferenciar que l'economia solidària posa més èmfasi en les relacions que s'estableixen entre els diferents actors que intervenen en els processos de producció, distribució, consum i finançament. És així com l'economia solidària valora especialment que l'objectiu social estigui alineat amb com s'hi arriba, protegint i garantint que no es produeixi un desequilibri entre les seves fites i la forma organitzativa que es pren per arribar-hi.

Si des del camp de la salut haguéssim de triar una de les dues expressions, tot i deixar clar que amb la bona pràctica són totalment complementàries, ens fixaríem en la que fa ressaltar la importància de les relacions, atès que és un indicador que garanteix la bona salut de l'organització/empresa/etcètera.

L'economia solidària manté en la seva aplicació un principi de coherència que va més enllà de dos actes consecutius en la mateixa direcció, ja que encadena una multiplicitat d'accions i processos en el sistema des del qual interactuen per cercar el valor de l'equilibri. Recordem que l'economia social i solidària reivindica tornar a fer servir l'economia com a recurs en lloc de fer-ho com a finalitat: per posar-la al servei de les necessitats de les persones i els col·lectius, i no pas al seu propi servei, és a dir, al del benefici de particulars. I això significa abandonar i deixar

endarrere les activitats econòmiques que separen el mercat de les necessitats reals i que permeten que sigui el mercat qui ens domini i ens sotmeti.

Com ja sabem, l'economia és present en qualsevol espai de la vida, i és per aquest motiu que volem reflexionar sobre la salut i l'economia formulant-nos la pregunta següent: *creiem que els diners i les finances estan al servei de les persones per a millorar la seva salut?*

La resposta pot ser diversa depenent de què entenguem per "salut". Vegem la definició genèrica del concepte "salut" proposada el 1946 per l'OMS: "la salut és un estat complet de benestar físic, mental i social, i no només l'absència de malaltia o invalidesa". Tot i que hauríem de dedicar un altre article a parlar-ne més extensament, segons el postulat, s'associen salut i benestar. Però podem pensar en una societat saludable quan un grup privilegiat gaudeix del seu

"benestar" a expenses del malestar d'altra gent? O bé quan constatem que el benestar d'un Primer Món minoritari està associat a l'explotació i el consum de més del 80% de recursos del planeta? Quan a aquells qui veien només el seu propi benefici els hem deixat fer la seva, de manera que han propiciat que l'economia prengué vida pròpia i s'escolés en qualsevol racó de les nostres vides, llavors a la salut també li ha tocat el rebre.

El terme "fer negoci" ha estat l'objectiu central, el que alimentava el cor de l'economia: l'interès per l'enriquiment a partir del detriment de les persones concretes que l'acompanyen. Doncs bé, en la salut no hi ha hagut excepció, tot i els intents que s'han fet per emascarar voluntats de finalitat econòmica, fent ús de lemes com ara "la vida està per damunt de tot" o "amb la salut no s'hi juga". Si tenim una societat orientada

ARXIU

COS

COS

Espais de la cooperativa de salut Cos.

cap a objectius econòmics, creiem que amb la salut s'ha decretat una mena d'amnistia gràcies a la qual s'han preservat els objectius socials?

De la mateixa manera que hem sentit que perdiem la sobirania sobre economies bàsiques com la domèstica i la local, també s'ha reforçat la idea que necessitem constantment assessors perquè ens facin comprensible allò que ja ha quedat fora del nostre abast. Tot esforç queda pobre quan es tracta de recuperar el coneixement sobre el diner i entendre els sistemes financers... I amb la salut podem veure que hem seguit el mateix camí.

La salut ja no és nostra, ni tampoc el control que en podem tenir. De la mateixa manera que les nostres hipoteques estan controlades pel "sistema econòmic", aquest mateix sistema ha decidit sobre les polítiques sanitàries, els sistemes de salut, la indústria al voltant de la salut, els professionals i, fins i tot, els continguts curriculars. La salut ha sofert els estralls del capitalisme sense que la suposada "autoritat sanitària" de la qual vol presumir servís per a res: veiem que les necessitats de l'actual crític i convuls model econòmic ordena retallades que afecten la

nostra salut, fent actuar aquells qui no tenen més seny que el de defensar la seva bèstia econòmica, mentre els sentim dir-nos que la qualitat en els serveis de salut no en resultaran afectats. Mentrestant, en tot aquest escenari encara se'ns fa més difícil apoderar-nos d'un concepte de salut proper, aquell que podem entendre, pensant-hi, decidint, participant... La salut tal com es presenta des del marc econòmic sembla consistir en les llistes d'espera, les sales d'operacions amb activitat reduïda, la reducció de personal, els fàrmacs genèrics, les comissions de criteri mèdic d'avaluació de prioritats, etc. Això és la salut? Arribats en aquest punt, podem preguntar-nos: com hem arribat a un model de salut que ara ens pren la salut?

És molt probable que haguem d'abandonar el nostre actual i empobrit concepte de salut. No podem continuar vinculant exclusivament i preferentment la salut amb hospitals, professionals, sistemes públics o privats, medicaments, ni tan sols amb formacions ortodoxes que fan que la realitat sanitària es refermi en si mateixa, impeding la possibilitat d'alliberar la salut dels conceptes que l'empresonen.

Ja no podem continuar fent veure que aquesta idea de salut, tal com ens l'han presentada fins ara, pot atendre les necessitats d'una visió més complexa de la nostra realitat.

Per contra, obrir una escletxa que permeti la confiança i el coratge per a adoptar un sistema no paternalista, cada persona no sigui una mera complidora dels dictats de la medicina, sinó una cuidadora activa del seu propi benestar i del de les del seu entorn, és ben bé el que ens ofereix un model basat en l'economia social i solidària, des d'un nou concepte de "salut cooperativa". ■

ARXIU

Cuina fàcil, bona per a tu i per al territori

Aprofitem bé el Nadal

Carles Xiberta i Codina
Eскурacassoles.cat

No us revelem res de nou si us diem que una de les característiques principals del Nadal és la gastronomia. La gastronomia i una de les seves conseqüències (a part dels quilets de més i el colesterol disparat): estarem menjant escudella i carn d'olla fins a finals de febrer. Sí, quan ens posem a cuinar aquests dies, no ens hi posem per poc, ino fos cas que féssim curt! Des d'aquí us volíem donar algun consell que vagi més enllà de reescalfar escudella o fer croquetes o canelons amb la carn d'olla.

Per exemple, ¿què us sembla un plat de pilota arrebossada? Això, si és que us en sobra, que sempre va molt buscada... Una recepta d'aprofitament senzilla i molt saborosa: agafeu la pilota sobrerera i tal·leu-la a rodanxes gruixudes. Passeu les rodanxes per ou batut i farina i fregiu-les amb oli d'oliva ben calent. Deixeu-les una estona sobre paper de cuina per tal que perdin l'excés d'oli i ja us les podeu menjar (per a desgredar una mica, acompanyeu-les amb amanida, per exemple.).

Una bona manera d'aprofitar la carn i les verdures: trinxat de carn d'olla amb ous de guatlla. Agafeu la carn que us hagi sobrat (botifarra blanca i negra, cansalada, peu de porc, etc.) i tal·leu-la a daus petits. Feu el mateix amb les verdures (patata, pastanaga, col, nap, etc.) i passeu tots els dauets per la paella amb oli d'oliva (si voleu, podeu aromatitzar l'oli amb un all). Quan el trinxat estigui cuit, poseu-lo als plats, i cadascun d'aquests, serviu-lo amb un ou de guatlla ferrat al damunt. ¡Deliciós i nutritiu!

I ara una recepta que ens arriba del País Valencià: aprofitament de putxero. El putxero és una de les moltes variants d'olla barrejada que hi ha a la nostra terra i que consisteix a fer bullir carn i verdures en una olla. En aquest cas, sofregiu ceba i all en una cassola. Quan el sofregit estigui al punt, afegiu-hi els cigrons que us hagin sobrat, remeneu-lo bé i deixeu que es cogui uns cinc minuts amb la cassola tapada i a foc ben baix. Mentrestant, tal·leu les restes de la carn, incorporeu-les a la cassola, afegiu-hi un xic de sal, un xic de pebre negre i un altre de vermell i remeneu bé la barreja. Afegiu-hi mig got d'aigua i un raig de conyac i deixeu coure el putxero cinc minuts a foc mitjà sense deixar de remenar. ¡Bon profit! Així que ja ho sabeu: aprofitau aquests dies per a gaudir dels grans productes de casa nostra amb consciència, alegria i la millor companyia possible. Que tingueu un 2016 per a llepar-vos-en els dits! ■

Les receptes que hem inclòs vénen de:

Pilota arrebossada: adaptada de lacuinadesempre.cat
Trinxat de carn d'olla amb ou de guatlla: adaptada de cuinetes.bloks.cat
Aprofitament de putxero: adaptada de alataula.blogspot.com

Pilota arrebossada, imatge de Visual Omelette per l'Eскурacassoles 2016
CC-BY-NC-SA.

Bienes comunes. Un manifiesto

Josep Busquets

Cooperativa Cultural Rocaguinarda

@rocaguinarda_

Llibre que ens obre un gran portal: “els bens comuns”. Portal que s’havia anat tancant progressivament, i avui ens cal obrir els ulls per a adonar-nos del gran disbarat. Portal que hem d’obrir entre tots. Obrir-lo a un esdevenidor des d’avui mateix, en el qual només cal posar-hi “sentit del comú”, aquell sentit que no hauríem d’haver tingut mai el desvergonyiment d’enterrar. Desvergonyiment d’un món al qual estem moguts per una lògica capaç de pervertir-ho tot, posant-ho tot en venda, privatitzant-ho.

L’autor, amb un títol en forma de “manifest” —així el subtitula—, ens introdueix de manera brillant i clara una cosa tan simple com són els béns de la natura, que ella ens ofereix gratuïtament: perquè ningú se n’hagi d’apropriar. Ens parla del “tenir” i del “ser” —conceptes tan ben descrits, també, per Eric Fromm—, de la tenalla de la “propietat privada que legitima els comportaments més brutals de l’empresa moderna”, de les “dimensions objectives i subjectives, que no es poden separar”, de la despolitització de les ciències socials, de desemmascarar l’espessa cobertura ideològica que sosté aquesta despolitització. Tot això, en una època regida per la mercantilització de gairebé totes les esferes de la vida en què els béns comuns apareixen com una alternativa tant a la propietat privada com a l’estatal tradicional. Al llarg de l’obra, l’autor repassa la dimensió històrica

d’aquests béns i la seva clara irrupció en diferents lluites i reivindicacions que han tingut lloc els darrers anys: en defensa de l’aigua, del territori, de la neutralitat d’internet, contra la precarització laboral o la privatització del coneixement. El llibre analitza les transformacions globals en curs, tot situant-nos en èpoques molt allunyades, rescatant aspectes —com dèiem— soterrats però plens de sentit del que significava i ha de continuar significat el bé comú. La seva evolució tot acostant-se a les diferents disciplines socials —el dret, l’economia, la sociologia, l’antropologia i la ciència política—, amb les seves complexes contradiccions, profundes i ràpides transformacions globals que avui tenen lloc, amb el que l’autor anomena “la ideologia dominant de la globalització tardana”. I assegura: “La plena tutela d’aquesta classe de béns exigeix abans que res una clara consciència política de la seva centralitat. L’única manera de tirar endavant la batalla pels béns comuns és en el marc d’una visió del món ecològica i no econòmica, que posi en valor el que ensenyen les noves ciències de la vida i de la Terra.”

El llibre és escrit en un estil àgil, de manifest, i teoritza sobre els béns comuns, no només en termes jurídics, sinó també com una pràctica política, cultural i ecològica, com una reconquesta d’espais públics, democràtics, fonamentats en la qualitat de les relacions i no pas en

la quantitat dels béns acumulats. Ugo Mattei, com a mestre, crea i recrea un discurs amb gran lucidesa. La seva obra és molt recomanable per la simple raó que, si obrim el portal del conjunt del que és comú, és per a reapropiar-nos-el la humanitat sencera com a destinatària natural. ■

UGO MATEI

Bienes comunes. Un manifiesto.

Madrid: Trotta, 2013

ISBN: 9788498794649

128 pàgines

Aquest llibre el trobareu a la llibreria de Rocaguinarda cooperativa cultural.

www.rocaguinarda.org

ROCAGUINARDA
Cooperativa Cultural

Contradient “La noia dels caramels”

Economia en colors - TV3

Enric Segarra Bosch

El passat diumenge 22 de novembre, TV3 va emetre el darrer capítol del seu programa *Economia en colors*, amb el títol “La noia dels caramels”, en el qual es parlava de “l’ajuda al desenvolupament en els països del Sud”. Aquest programa el presenta, com probablement sabeu, l’economista català i catedràtic de la Columbia University Xavier Sala i Martín. En aquest capítol, molt a pesar meu, no he quedat gens satisfet de l’exposició que el Xavier Sala fa d’aquest tema tan important per a milions i milions de persones d’arreu del món. I no n’he quedat satisfet per les raons següents, entre d’altres:

- a) Perquè fa afirmacions molt negatives i, per a mi també bastant errades, sobre la tasca de les ONGs i altres organismes en les seves accions per a potenciar el desenvolupament en aquests països, tot ometent els bons resultats que moltes han aconseguit.
- b) Perquè no esmenta les principals causes de la situació que estan suportant els països subdesenvolupats (tot i que han estat assenyalades per gairebé tots els organismes i experts implicats) i, en canvi, n’esmenta d’altres d’un rang molt inferior.
- c) Perquè, per a millorar la situació d’aquests països, suggereix unes propostes només “econòmiques” i de molt poc abast “social”.

Reconec que un programa de televisió de tan sols cinquanta minuts no dóna pas per a tocar a fons totes les vessants d’un assumpte tan complex com aquest. Per aquesta mateixa raó, però, crec que s’ha de ser molt curós amb a l’hora d’escollir la informació i les opinions que hi sortiran, i procurar que siguin les més rellevants i, sobretot, que no siguin susceptibles de crear en l’espectador una distorsió de la realitat. I això és el que crec que ha passat en aquest

programa: que sembla que els culpables del que passa al Tercer Món són les ONGs perquè no saben el que es fan, en comptes de ser-ho els governs locals corruptes, els senyors de la guerra, les multinacionals explotadores i els països encara “colonitzadors”, entre d’altres. Repassem algunes de les coses que es diuen en el programa:

1. S’hi diu que la noia voluntària que va a l’Àfrica i que amb els seus diners i pel seu compte compra molts caramels per a repartir als nens..., resulta que és qui genera les guerres, la corrupció i la manca d’educació, ja que molts dels problemes que té avui en dia l’Àfrica són causats per gent com la noia que reparteix caramels.

Jo creia (perquè ho diuen la majoria d’experts i els fets ho demostren) que aquests problemes eren deguts a l’explotació abusiva dels recursos naturals per part de multinacionals estrangeres; a una forta dependència de l’exterior en tecnologia, comerç i crèdits; a un reduït nivell de vida, amb serveis de baixa qualitat i inaccessibles a una gran part de la població; a les deficients infraestructures; a l’alt índex d’analfabetisme; a l’alta conflictivitat interna amb inestabili-

tat política, corrupció i desigualtat social; als greus problemes mediambientals que comporten els desastres naturals o ocasionats per l’home; a la relació molt negativa en l’intercanvi de productes amb el Primer Món; a les nombroses malalties i epidèmies i a la baixa qualitat de l’aigua; a l’alta despoblació rural cap a les ciutats sense comptar amb cap expectativa de millora; a l’alt endeutament públic, no sempre net ni ben aplicat; etcètera.

2. S’hi diu que hem donat (als països del Sud) dos bilions de dòlars des de la fundació del Banc Mundial, i els resultats són pràcticament nuls.

Jo crec que, gràcies a les ajudes al desenvolupament i a l’esforç de molts i molts voluntaris d’arreu (perquè ho diuen les principals ONGs i els organismes de l’ONU i perquè els resultats són prou evidents), al món hi han 124 milions d’afamats menys que fa deu anys, malgrat que ara el planeta tingui mil milions més d’habitants i que aquest creixement demogràfic es concentri principalment en països en vies de desenvolupament; han

disminuït molt els efectes adversos de malalties com ara la malària, el còlera i la sida; s'han escolaritzat molts nens i (especialment) nenes, etcètera. Tot i això, cal reconèixer que queda moltíssim per fer i que no s'aconseguirà avançar més ràpid si no es resolen molts dels problemes que he esmentat al punt 1 i que el Xavier Sala ha omès.

3. S'hi diu que cal preguntar a la gent a la qual es vol ajudar què és el que necessiten, i no pas decidir-ho els donants sense més.

En aquest cas, li dono la raó... Però resulta que això és el que ja fan les entitats més “professionalitzades” des de fa anys amb els seus projectes: fer-los participatius. Per exemple, segons Mans Unides, els seus projectes “han de sorgir de la iniciativa d'un grup beneficiari per a millorar una situació de carència amb caràcter de durabilitat, i aquest grup beneficiari haurà d'assumir un paper participatiu i protagonista en tot el desenvolupament del projecte [...] que ells defineixin les seves prioritats, els seus ritmes i les seves necessitats”.

4. S'hi diu que hi ha una manca de control per part dels beneficiaris sobre els benefactors. I es proposa que es creï una

web on els beneficiaris de totes les ONGs deixin les seves crítiques amb fotos.

Si es treballa segons el punt anterior, aquests controls ja existeixen, almenys en les realitzacions sobre el terreny. No trobo encertat això de la web.

5. També s'hi diu que l'ajuda al desenvolupament no funciona perquè no saben com es fa... Que la mare de tots els problemes és que no es té idea del que es fa. S'està passant, no? Així resulta que no sols les ONGs, sinó també els organismes més prestigiosos de l'ONU, els quals són assessorats per les persones més sàvies del planeta, no tenen idea del que fan? A mi em sembla que els problemes estan ben definits, que els causants d'aquests són prou coneguts i que les possibles solucions estan bastant ben determinades. El que passa és que, per una banda, hi han uns interessos dels poders polítics, tribals, militars i sobretot comercials que impedeixen posar-hi remei, i per l'altra, hi ha una gran part de la població del Primer Món no prou conscienciada per a exigir que es trobin solucions. Mentrestant hauran de seguir tapant forats les persones i les entitats solidàries de sempre, i que sort que n'hi han, malgrat tot!

Només amb fórmules empresarials, neoliberals, de lliure comerç i globalització, no s'aconseguirà el ple desenvolupament del Tercer Món.

6. Finalment, s'hi diu que l'única cosa que pot treure l'Àfrica de la pobresa són els seus xavals emprenedors.

Tant de bo fos tan fàcil! Però no és pas així. Només amb fórmules empresarials, neoliberals, de lliure comerç i globalització, no s'aconseguirà el ple desenvolupament del Tercer Món. Perquè, a part de topiar amb els interessos dels poders que he mencionat, aquestes fórmules només pretenen el “desenvolupament econòmic” (el creixement del PIB d'un país i el dels ingressos mitjans dels seus habitants) sense tenir en compte el “desenvolupament humà”, el qual també comprèn aspectes socials com ara l'accés a la sanitat i a l'educació, l'esperança de vida en néixer, la igualtat entre homes i dones, la reducció de les desigualtats socials, etc.

Per tot el que acabo d'exposar, i el que encara m'he deixat al tinter, penso que en aquest programa de tanta audiència a Catalunya s'ha perdut una bona oportunitat de tractar amb rigor la qüestió del desenvolupament als països del Sud, i s'ha donat una imatge bastant negativa de les organitzacions i les persones que hi dediquen els seus recursos i el seu temps, i moltes d'elles, no sols obrant amb tota la bona fe del món, sinó també amb una gran professionalitat. iProcurem corregir-ho tots plegats! ■

Retalls

Elisenda Dunyó

BUTLLETÍ. REVISTA INFORMATIVA DE LA COOPERATIVA PLANA DE VIC

Núm. 76, tardor del 2015

www.planadevic.cat

Revista en llengua catalana de periodicitat trimestral. Tal com s'indica a l'article editorial, la cooperativa està a punt (a principis del 2016) de celebrar el seu cinquantenari. Es remarca que el balanç és molt positiu, ja que l'entitat ha experimentat un gran desenvolupament i avenç, està sanejada econòmicament i sempre té la mirada posada en nous objectius, un dels quals és aplicar una fórmula més actualitzada i establir un nou model de gestió empresarial, que suposarà una revisió de l'estructura organitzativa. A la secció "Actualitat" trobem els títols següents: "Deu anys de negoci, aprenentatge i reflexions sobre les botigues", "El pernil salat, un nou pas amb el porc Duroc Plana de Vic", "El tancaments perimetrals, una obligació o un benefici", "Bona arrencada de la posada del Santuari de Sant Segimon, que ofereix productes Plana de Vic". A la secció "Notícies" hi ha un recull de les novetats i els fets rellevants ocorreguts en els últims mesos. La publicació també inclou dos articles tècnics: un dedicat a la producció làctia, i l'altre, a la salut intestinal del bestiar. Segueix amb la secció "L'economat" i acaba amb una entrevista a Oriol Amat, que parla dels nous models d'economia. ■

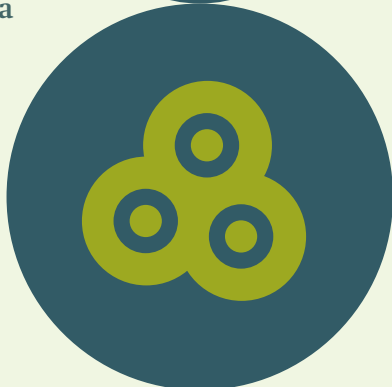
Aprendre

Informe-vos,
formeu-vos i projecteu-vos
per fer créixer la vostra
cooperativa

Connectar

Descobriu sinèrgies i
punts de connexió entre
cooperatives a partir de
les diferents activitats
proposades a la FCTC

Compartir

Som un espai d'intercanvi
on cada cooperativa
federada pot beneficiar-se
de l'experiència d'altres
membres de la FCTC

**La Federació,
un espai per
intercooperar**

**Cooperatives de Treball
de Catalunya**

Premià 15, 1r. 08014 Barcelona.
933 188 162.

www.cooperativest treball.coop

Segueix-nos a les xarxes:
Facebook i Twitter